ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 114, Mart 2021, s. 346-355

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.49150>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
31.01.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
28.03.2021

Nihat KALKANDELEN

Patnos Özel Eğitim Uygulama Okulu, Güzel Sanatlar Eğitimi
nihatkalkandelen@hotmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Erdem ÇAĞLAR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ecaglar77@hotmail.com

ARMONİ DERSİNE İLİŞKİN ÖZ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI¹

Öz

Bu çalışma, müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin armoni dersine ilişkin öz değerlendirmelerinin ölçülmesi için bir ölçeğin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Öğrencilerin öz değerlendirmeleri ile derse ilişkin bilgi düzeylerini tespit etmek ve bu sayede armoni eğitimi alanına bir katkı sağlayabilmek araştırmanın temel amacıdır. Bu amaçla “*Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği*” adında bir ölçek geliştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, rastgele (random) ve yansız olarak seçilmiş beş (5) üniversitenin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda 2016-2017 yılında öğrenim görmekte olan, Armoni – Kontrpuan – Eşlik dersini almış lisans 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden iki yüz otuz üç (233) kişi oluşturmaktadır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmıştır. Güvenirlik için Cronbach α katsayısı uygulanmıştır. Ölçeğin katsayı değeri 0,945 bulunmuştur. Yapı geçerliliği için Madde Toplam Korelasyonu ve Faktör Analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda 33 maddelik “*Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği*”nin, müzik bölümünde okuyan ve armoni dersi

¹ Bu makale Nihat Kalkandelen’in 2019 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde tamamladığı “Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Armoni Dersine İlişkin Öz Değerlendirmeleri ve Tutumları” adlı tezinden üretilmiştir.

almış öğrencilerin öz değerlendirmelerini ölçmede güvenle kullanılabileceği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Müzik Eğitimi, Müzik, Armoni, Armoni Eğitimi, Öz Değerlendirme, Ölçek

THE STUDY OF DEVELOPING SELF-ASSESSMENT SCALE REGARDING TO THE HARMONY LESSON

Abstract

This study aims to develop a scale to measure the self-evaluation of the music education department students regarding the harmony lesson. The main purpose of this research is to determine the knowledge level of the students through their self-evaluation and thus contribute to the field of harmony education. For this purpose, a scale named "Harmony Lesson Self-Assessment Scale" was developed. The samples of the research are collected from five (5) randomly and unbiasedly selected university's Faculty of Education, Music Teaching Department of Fine Arts Education in the years of 2016-2017. Samples are selected from 3rd and 4th grade students who are selected from the ones who have taken the Harmony – Counterpoint – Accompaniment courses; adding up to two hundred thirty-three (233) students. Expert opinion was obtained for content validity. Cronbach α coefficient was applied for reliability. The coefficient value of the scale was found to be 0.945. Item-Total Correlation and Factor Analysis were applied for construct validity. As a result of the analysis, it was determined that the 33-item "Harmony Lesson Self-Assessment Scale" could be used safely in measuring the self-assessment of students who studied in the music department and took harmony lessons.

Keywords: Music Education, Music, Harmony, Harmony Education, Self-Assessment, Scale

GİRİŞ

Eğitim, insanoğlunun varoluşundan günümüze kadar her daim hayatının bir parçası olmuştur. İnsanın gelişimiyle beraber ihtiyaçlarının getirilerine göre, eğitimin biçimi, niteliği ve süresi değişim geçirmiştir (Kıncal, 2002: 1). Demirel'e (2004: 6) göre eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir. Sönmez'e (2001: 2) göre ise eğitim, fiziksel uyarımların yardımıyla beyinde istenilen biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma sürecidir. Genel olarak eğitim, kişinin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve amaçlı olarak istendik davranış meydana getirme sürecine denir (Kıncal, 2002: 2; Özgül, 2014: 61).

Müzik eğitimi de aynı şekilde eğitimin içerisinde tanımlanmış olduğumuz gibi, kişiye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranış kazandırma veya müziksel davranış oluşturma sürecine denir (Özgül, 2014: 61; Uçan, 2005: 14). Eğitimle, insanın her yönde gelişimi hedeflenmiştir. Nitelikli ve sağlıklı bir eğitim ile, kişinin ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda, en iyi şekilde yetişmesi ve gelişmesi kaçınılmazdır. Her insan, dolaylı veya doğrudan, yaşamı boyunca eğitimini ve öğretimini sürdürür. Bu süreç içerisinde de çok çeşitli bir müzik ortamı içinde bulunur. Estetik ve ahlak gelişiminde de etkili olduğu düşünülen müzik eğitiminin, çocukların ve gençlerin eğitiminde çok önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Müzik eğitiminin temelini oluşturan en önemli unsurlardan biri de armonidir. Armoni, uyumdur. Seslerin, akorların birbirleriyle eşleşmesi sonucunda ortaya çıkan ahenktir. Müziğin en temel altyapısı, çoksesliliğin temel taşı, seslerin ve ritmin uyumlu bir şekilde işleyişini sağlayan en önemli etmendir. Armoni eğitimi, Türkiye’deki mesleki müzik eğitiminin en temel ve en önemli derslerinden biri olan Armoni – Kontrpuan - Eşlik dersinin içerisinde yer alan önemli bir ders alanıdır. Armoni eğitimi ile amaçlanan, öğrencilerin bir arada tınlayan seslerin birbirleriyle olan ilişkilerini anlayabilmelerini, bunların çözümlemelerini yapabilmelerini ve armonik yapılar oluşturabilmelerini sağlayabilmektir. Çokseslilik duygusunu geliştirmek, eserlerin analizini yapabilmek, eseri iyi çözümleyip iyi özümseyebilmek, bu kazanımlarla beraber besteleme tekniklerini anlayabilmek büyük önem arz etmektedir. Bu konuyu Taviloğlu şu şekilde tanımlamaktadır:

“Bir müzik eserini iyi anlayabilmek, iyi algılayabilmek için öncelikle o eserin yapısını iyi bilmek gerekir. Müzik eserini icra ederken; kuru seslendirme yapmamak için o eserin anlatmak istediği ifadeler düşünülp, yaşatılıp aktarılmalıdır. Eseri ifade ederken o eserin anlatmak istediğini tam olarak anlayabilmemiz için, iyi bir armoni bilgisine sahip olmamız gerekmektedir.” (Çevik, Canbey, & Taviloğlu, 2012: 71).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin armoni dersine ilişkin öz değerlendirmelerinin ölçülebilmesi amacıyla bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Armoni dersinin mesleki müzik eğitimi alan öğrenciler için, içeriğinin kapsamlı olması ve öğrencilerin yaratıcılığının da dersin içeriğinde önemli bir yer tutması nedeniyle müzik eğitimi alanının önemli derslerinden biri olduğu düşünülmektedir. Özellikle dersin sınav aşamasında, teorik ve uygulama boyutlarının beraber yer alması sebebiyle öğrenmede çeşitli güçlükler olabileceği öngörülebilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın, öğrencilerin armoni dersindeki güçlü – zayıf yönlerinin kendi değerlendirmeleri ile ölçülebilmesi açısından önem taşımakta olduğu düşünülmüştür. Armoni derslerinde öğrencilerin dersle ilgili güçlü/zayıf oldukları noktaların bulunması açısından bu çalışmanın faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Öz Değerlendirme

Öz değerlendirmeyi; Boud (1986) öğrencilerin çalışmalarına uygulayacakları kriterleri belirleyiş sürecine katılmaları ve bu kriterleri hangi derecede yerine getirdikleri konusunda değerlendirmede bulunmaları olarak, Cram (1995) öğrencilerin neler bildiklerini, nasıl hissettiklerini ve neler yapabildiklerini fark etme sürecine dahil etmek olarak, Lewkowicz ve Moon (1985) öğrenen bireylerin kendi başarı ve başarısızlıklarına, kendileri veya başkaları tarafından belirlenmiş hedeflerin ışığında karar vermelerini sağlayan bir süreç olarak tanımlamıştır. (akt. Uysal, 2008: 25).

Öz değerlendirme uygulaması sayesinde öğrenciler, neleri öğrendiklerine, nerelerde sorun yaşadıklarına ve nasıl öğrendiklerine dair fikir sahibi olabilmektedirler. Bu şekilde güçlü ve zayıf yanlarını gözlemleyebilmekte ve kendilerine dair bakış açısı geliştirebilmektedirler (Kutlu, Doğan, & Karakaya, 2017: 95).

Öz değerlendirme, öğrenim sürecinde ve özellikle öğrencinin başarısının gözlemlenmesi – geliştirilmesi safhasında önemli bir role sahiptir. Öz değerlendirmenin öğrenim sürecindeki katkıları şu şekilde sıralanabilir:

Birey, kendini nesnel şekilde gözlemler.

Birey, olaylara değişik açılardan bakmaya ve eleştiri yapmaya başlar.

Birey, zayıf ve kuvvetli taraflarını keşfeder.

Birey, öğrenme sürecine daha aktif katılım sağlar.

Birey, sorun çözme, eleştirel düşünme, karar verme gibi çeşitli bilişsel becerilerini geliştirir.

Birey, öğrenmeye karşı ilgisini arttırarak akademik başarısını yükseltir (Kutlu vd., 2017: 96).

Öz değerlendirmenin ölçekleri, taslak biçiminde hazırlanmış kontrol listeleri ve sorulardan başlayan bir formattan, kompozisyonda ürettikleri yansımaları sorgulayan formata kadar birçok şekilde ortaya çıkabilir. Bütün ölçeklerin ortak noktası ise, öğrencilerin neyi öğrendiklerini ve hangi alanlarda problem yaşadıklarını değerlendirmelerine, gelişimlerinin farkına varmalarına olanak sağlamasıdır (Bahar, Nartgün, Durmuş, & Bıçak, 2015: 136).

Yöntem

Bu bölümde evren ve örneklem ile birlikte ölçeğin geliştirilme aşamalarına sırasıyla değinilecektir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalları’nda öğrenim görmekte olan, araştırmanın yapıldığı dönemde müzik öğretmenliği programlarında dört dönem olarak yer alan Armoni-Kontrpuan-Eşlik dersini tamamlamış 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

2018 – 2019 öğretim yılı itibarıyla bütün üniversitelerde “Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları” yürürlüğe girmiş olup, yeni dönemin 1.sınıflarına yenilenen ders programı uygulanmaya başlanmıştır. Bu ders programı kapsamında, “Armoni” dersi 2. ve 3. sınıfta ikişer dönem olmak üzere toplam dört dönem olarak sürdürülürken, yeni programda 2. sınıfta iki dönem olacak şekilde planlanmış ve 3. sınıfta “Gitar Eğitimi ve Eşlikleme” adında yeni bir ders eklenerek değiştirilmiştir. Ancak araştırmanın yapıldığı dönemlerde hem yeni programın yürürlüğe girmemiş olması, hem de yeni programın yürürlüğe girdiği 1. sınıfların dönem itibarı ile “Armoni” dersinin hiçbir dönemini almamış olması dolayısıyla bu çalışmada yeni program değerlendirilmeye alınmamıştır.

Araştırmanın örneklemini, rastgele (random) ve yansız olarak seçilmiş beş (5) üniversitenin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda 2016-2017 yılında öğrenim görmekte olan, Armoni – Kontrpuan – Eşlik dersini almış lisans 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden iki yüz otuz üç (233) kişi oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan üniversiteler aşağıda belirtilmiştir:

Atatürk Üniversitesi K. Karabekir Eğt. Fak. GSEB Müzik Öğretmenliği ABD

Harran Üniversitesi Eğt. Fak. GSEB Müzik Öğretmenliği ABD

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğt. Fak. GSEB Müzik Öğretmenliği ABD

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğt. Fak. GSEB Müzik Öğretmenliği ABD

Trakya Üniversitesi Eğt. Fak. GSEB Müzik Öğretmenliği ABD

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Armoni dersine yönelik öğrenci öz değerlendirmelerinin belirlenmesi amacıyla, “Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği” (ADÖDÖ) adında bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçeğin geliştirilmesinde öncelikle ilgili literatürler incelenip, öz değerlendirmeye ilgili olabilecek davranışsal, bilişsel ve duyuşsal ölçütler dikkate alınarak 38 ölçek cümlesi hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek tamamıyla özgün olup, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Oluşturulan bu ölçek formu, 5’li Likert formunda hazırlanmış olup, “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde ölçeklendirilmiştir. Yazılan maddelerde sade bir dil kullanılmasına ve maddelerin okuyan herkesin anlayabileceği bir biçimde olmasına dikkat edilmiştir. Ölçeğin kullanılabileceği araştırmalarda daha detaylı verilerin elde edilebilmesi için, dersin yardımcı elementlerini oluşturan materyallere olan yatkınlıklarının ve demografik özelliklerinin derse olan öz değerlendirmelerindeki etkisini ölçmede kullanılan bir Kişisel Bilgi Formu da ölçeğe eklenmiştir. Pilot uygulama, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinden oluşan 32 kişilik bir grup üzerinde yürütülmüştür. Tavşancıl’a (2018: 141) göre bir grubun çoğunluğu tarafından olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirmeye tabi tutulamayan maddeler ölçekten çıkarılmalıdır. Ölçeklerdeki her bir madde için olumlu ya da olumsuz anlamda öğrenci çoğunluğu sağlandığından ölçeklerdeki maddelerin ölçeklerde kalması sağlanmıştır. Tavşancıl’a (2018: 146) göre örneklem büyüklüğü, madde sayısının 5 katı ve üzeri şeklinde olmalıdır. Bu sebeple, pilot uygulaması yapılan ve gerekli düzeltmeleri gerçekleştirilen 38 maddelik ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları, beş (5) üniversitenin Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 233 öğrenci ile yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Öncelikle öz değerlendirme ölçeğinin kapsam geçerliliği incelenmiş olup, sonrasında güvenilirliğine ve yapı geçerliliğine bakılmıştır. 38 maddelik ölçeğin maddelerinin belirli bir niteliği ölçüp ölçmediğini ayırt etmek için 233 öğrenciden elde edilen ölçek verileri, madde bazında faktör analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen verilerin SPSS çözümlenmesi için SPSS Statistics 22.0 paket programı kullanılmış olup; olumlu ve olumsuz ifadeler içeren maddelerin içeriğine bakılmaksızın öğrencilerin verdikleri cevaplara göre verilerin kodlanması yapılmış, verilerin SPSS programına girişi yapıldıktan sonra olumsuz ifade içeren maddeler belirlenmiş ve öğrencilerin maddelerde verdikleri cevapların doğru değerlendirilebilmesi için recode yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarına ilişkin bulgulara ve yorumlara değinilmiştir.

Kapsam Geçerliliği (Uzman Görüşleri)

Ölçme araçları içerisindeki maddelerin, ölçme araçlarının ölçmeyi amaçladığı konuları dengeli bir şekilde temsil edip etmediğini denemek amacıyla (Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz, & Çakmak, 2015: 117), ölçme aracındaki 38 madde, kapsam geçerliliği için 5 uzmana incelettirilmiştir ve maddelerin geçerliliğine dair uzman görüşlerini belirlemek amacıyla, “Uygun”, “Uygun Değil” şeklinde iki seçeneekli cevap formatı kullanılmış, maddelerle ilgili

uzmanların görüşlerini alabilmek amacıyla her maddenin “Öneri ve Açıklama” bölümü hazırlanmış, uzmanların görüşleri doğrultusunda 4 madde çıkarılmış ve belirlenen maddelerde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemeler sonunda uzmanlardan alınan görüşler, maddelerin geçerli olduğu yönünde olmuştur.

Güvenirlilik

Güvenirlilik, aynı verinin bağımsız ölçümler sonrası alınan sonuçlar arasındaki tutarlılıktır. Ölçülmek istenen belirli bir verinin, sürekli olarak aynı sonuçları almasıdır. Aynı ölçütlerin kullanılması sonrasında aynı sonuçların alınması, ölçmedeki raslantısal hataların ortadan kalkmasını sağlar (Karasar, 2015: 148). Likert tipi tutum ölçeklerinde sıklıkla kullanılan, test puanlarının güvenirlik düzeylerinin bir alt saptayıcısı olarak kullanılan ve iç tutarlılığın bir ölçütü olan, Cronbach tarafından geliştirilmiş katsayısının kullanılması uygundur (Büyüköztürk vd., 2015: 111; Tavşancıl, 2018: 28). Cronbach α katsayısı ile ölçekte yer alan maddelerin homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediği araştırılır. Burada hesaplanan katsayı 0,70 ile 1,00 arasında değerlendirilir. Katsayı değeri 1,00’e ne kadar yakın olursa, ölçeğin güvenirliği o kadar güçlü olur. Buna göre, ADÖDÖ’nin Cronbach α katsayı değeri 0,945 bulunmuştur.

Yapı Geçerliliği

Yapı geçerliliği, bir ölçme aracının soyut bir olguyu, kavramı veya boyutu ne derece doğru ölçelediğini göstermektedir (Tavşancıl, 2018: 45). Ölçeğin yapı geçerliliğini sağlayabilmek için “Madde Toplam Korelasyonu” ve “Faktör Analizi” uygulanmıştır.

Madde Toplam Korelasyonu

Madde Toplam Korelasyonu, her maddeden ayrı ayrı elde edilen puanlarla, testin tamamından elde edilen puanların karşılaştırılmasına dayalı bir yöntemdir. Katılımcıların her maddeye verdikleri cevaplardan elde edilen puanlar ile maddelerin tamamına verdikleri cevaplardan elde edilen toplam puan arasında korelasyon hesabı yapılması sonucunda madde analizine ve korelasyon katsayısına ulaşılır. Elde edilen korelasyon katsayısı, o maddenin geçerlilik katsayısı olup, testin tamamı ile tutarlılığını göstermektedir (Çakır, 2004: 9). Madde analizinin amacı ise, belirli bir yapıyı diğer yapılarla karıştırmadan ölçebilecek maddeleri seçerek kendi içinde tutarlı bir ölçek oluşturmaktır (Tezbaşaran, 2008: 52).

Madde toplam korelasyonu, maddelerden elde edilen puanlarla ölçeğin madde toplam puanının arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Madde toplam korelasyonunda korelasyon katsayısının, mutlak değer olarak 0.20’nin altında olması düşük ayırt edilebilirliği, 0.20 ve üzeri olması ise iyi derecede ayırt edilebilirliği göstermektedir.

Öz değerlendirme ölçeği için uygulanan madde toplam korelasyonu sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği (ADÖDÖ) İçin Madde Toplam Korelasyonu

Madde No	r	Madde No	r
1	0,309	18	0,701
2	0,605	19	0,681
3	0,606	20	0,568
4	0,512	21	0,600
5	0,504	22	0,677
6	-0,184	23	0,678
7	0,518	24	0,661

8	0,549	25	0,616
9	0,580	26	0,683
10	0,658	27	0,612
11	0,650	28	0,592
12	0,675	29	0,650
13	0,590	30	0,607
14	0,610	31	0,671
15	0,682	32	0,514
16	0,583	33	0,310
17	0,636	34	0,277

Öz değerlendirme ölçeğini oluşturan maddelere uygulanan madde toplam korelasyonu sonucunda, 6. maddenin düşük yük vermesi ve bu sebeple ayırt ediciliğinin düşük olduğunun tespit edilmesi nedeniyle, bu madde ölçekten çıkarılmıştır. 6. maddenin çıkarılması sonrasında oluşan madde toplam korelasyonu sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği (ADÖDÖ) İçin Madde Toplam Korelasyonu (6. Madde Çıkarılmış Hali)

Madde No	r	Madde No	r
1	0,312	19	0,681
2	0,607	20	0,574
3	0,605	21	0,600
4	0,511	22	0,678
5	0,501	23	0,675
7	0,516	24	0,658
8	0,551	25	0,618
9	0,586	26	0,685
10	0,660	27	0,613
11	0,652	28	0,594
12	0,675	29	0,650
13	0,591	30	0,609
14	0,614	31	0,670
15	0,682	32	0,513
16	0,589	33	0,312
17	0,641	34	0,281
18	0,700		

6. maddenin çıkarılmasından sonra kalan bütün maddelerin korelasyon katsayılarının 0.20 üzerinde değerlerde olduğu, bundan dolayı maddelerin öz değerlendirme ölçeğinde kullanımı için ayırt edici ve uygun oldukları tespit edilmiştir. Buna göre 6. madde ölçekten çıkarılmış olup, kalan maddeler buna göre yeniden numaralandırılmıştır.

Faktör Analizi

Tabachnick’e (2013: 612) göre faktör analizi; yapı geçerliliğini incelemede en güçlü yöntem olup, aynı niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmenin az sayıda faktörle yapılmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca Goodwin (1999) faktör analizi tekniğinin, ölçümlerin yapılar hakkında kullanışlı bilgi vermesi dolayısıyla yapı geçerliliğini tanımlayıcı bir etmen olduğunu söylemektedir (akt. Çevik, 2011: 13). Bu sebeple, madde analizi ve yapı geçerliliği için veriler üzerinde faktör analizi uygulanmıştır.

Öz değerlendirme ölçeği için uygulanan faktör analizi sonuçları dört faktör altında toplanmıştır. Oluşan faktörler şunlardır:

1. Faktör – Akorda İşleyici Hareketler: Faktörü oluşturan maddeler 11, 10, 13, 9, 14, 12, 8 olmuştur.

2. Faktör – Basit Akor Kurulumları ve Hareketleri: Faktörü oluşturan maddeler 5, 1, 7, 2, 6, 4, 3, 33 olmuştur.

3. Faktör – Armonide Yan Basamaklar ve Dominantlar: Faktörü oluşturan maddeler 20, 21, 22, 19, 16, 18, 32, 17, 24, 15 olmuştur.

4. Faktör – Armonide Tonal Değişim Elementleri: Faktörü oluşturan maddeler 31, 29, 30, 27, 28, 26, 23, 25 olmuştur.

Faktör analizi sonucunda oluşan her bir faktörün güvenilirliği için, faktörü oluşturan madde gruplarına Cronbach α katsayısı uygulanarak güvenilirlik katsayıları oluşturulmuştur. Oluşan faktörlerin güvenilirlik katsayıları şunlardır:

1. Faktör: %89
2. Faktör: %83
3. Faktör: %90
4. Faktör: %91

Öz değerlendirme ölçeği için uygulanan faktör analizi sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği (ADÖDÖ) İçin Faktör Analizi

SORULAR	FAKTÖR			
	1	2	3	4
11) Geciktirici Seslerde uyulması gereken kuralları bilirim.	0,759			
10) İşleyici 6/4 Akorunu doğru şekilde kullanırım.	0,752			
13) Geciktirici Sesleri eserler içerisinde ayırt edebilirim.	0,734			
9) İşleyici Sesleri tespit edebilirim.	0,687			
14) Öncü Sesleri eserler içerisinde ayırt edebilirim.	0,600			
12) Apozyatür 6/4 (Abantı 6/4) Akorunu doğru şekilde kullanırım.	0,580			
8) Geçici 6/4 Akorunu doğru şekilde kullanırım.	0,559			
5) Kadans Çeşitlerini kurmakta sorun yaşamam.		0,638		
1) Akorlar arasında Ortak Ses bulmakta sorun yaşamam.		0,626		
7) Geçici Sesleri tespit edebilirim.		0,555		
2) Akorlar arası Bağlantı kurallarını bilirim.		0,515		
6) Akora Yabancı Sesleri tespit ederim.		0,513		
4) Akorların Çevrim Durumlarını bilirim.		0,505		
3) Akorlarda Durumların dar veya geniş olduğunu tespit edebilirim.		0,439		
33) Armoni Çözümlemelerinde Soprano Partisinde çözümleme yapabilirim.		0,418		
20) Yan Basamak (II, III, VI, VII. Derece) Akorlarını eserler içerisinde ayırt edebilirim.			0,819	
21) Yan Derece (II, III, VI, VII. Derece) Paralellik durumlarını bilirim.			0,787	
22) Yan Derece (II, III, VI, VII. Derece) Karşılıklı durumlarını bilirim.			0,716	
19) Majörlerde ve Minörde Yan Basamak (II, III, VI, VII. Derece) Akorlarını bilirim.			0,624	
16) Dominant 7'li (D7) Akoru ve Çevrimlerini eserler içerisinde ayırt edebilirim.			0,591	
18) Dominant 9'lu (D9) Akoru ve Çevrimlerini eserler içerisinde ayırt edebilirim.			0,546	
32) Armoni Çözümlemelerinde Bass Partisinde çözümleme yapabilirim.			0,506	
17) Dominant 9'lu (D9) Akoru ve Çevrimlerinin kullanım yerlerini bilirim.			0,470	
24) Majörlerde Altının Pestleşmesini doğru şekilde kullanırım.			0,463	

15) Dominant 7'li (D7) Akoru ve Çevrimlerinde dikkat edilmesi gereken hususları bilirim.	0,429
31) Modülasyonu eserler içerisinde ayırt edebilirim.	0,895
29) Modülasyonda dikkat edilmesi gereken hususları bilirim.	0,862
30) Modülasyon çeşitlerini bilirim.	0,850
27) Çift Dominant (DD) Akorunda dikkat edilmesi gereken hususları bilirim.	0,645
28) Çift Dominant (DD) Akorunu eserler içerisinde ayırt edebilirim.	0,600
26) Napoliten Akorunu bilirim.	0,466
23) Alterasyonda kullanılan yöntemleri doğru şekilde uygulayım.	0,457
25) İkiliğin Pestleşmesini doğru şekilde kullanırım.	0,406
Varyans %	57,227

Faktör Analizi sonuçlarında, ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin 0.30 veya üzeri değerde olması varyansın dikkat çekici olacağını göstermektedir (Büyüköztürk, 2002: 474). Buna göre ADÖDÖ'ne uygulanan faktör analizi değerlendirildiğinde bütün maddelerin yük değerleri 0.40 ile 0.89 arasındadır. Ayrıca elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğunun tespitinde Kaiser – Meyer – Olkin testine bakılmış ve ADÖDÖ için KMO değeri 0.91 bulunmuştur. Kaisere göre, bulunan değer 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0.60 ve 0.70'lerde ortalama, 0.50'nin altında ise kabul edilemezdir (Çevik, 2011: 13).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

“Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği” maddeleri, armoni dersinde işlenen konular baz alınıp nesnel ifadeler kullanılarak hazırlanmıştır. ADÖDÖ için ilk önce kapsam geçerliliğine bakılmış, geliştirilen 38 maddelik ölçek 5 uzmana inceletirilmiştir ve verilen görüşler sonucunda 4 madde çıkarılıp gerekli değişiklikler yapılarak kapsam geçerliliği alınmıştır. Akabinde ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek amacı ile Cronbach α katsayısına bakılmış ve katsayı değeri olarak 0,945 bulunmuş ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmüştür. Yapı geçerliliği için ilk olarak ölçeğe madde toplam korelasyonu uygulanmış olup, bir maddenin düşük yük vermesi sebebi ile ilgili madde ölçekten çıkarılarak geçerli ve uygun hale getirilmiştir. İkinci olarak ölçeğe faktör analizi uygulanmış olup, hazırlanan maddelerin 4 faktör altında toplandığı, faktörlerin altındaki maddelerin yük değerleri 0,40 ile 0,89 arasında kümelendiği gözlemlenmiştir. Elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğunun tespiti için Kaiser-Meyer-Olkin testine bakılmış ve KMO değeri 0,91 bulunmuş ve yapılan ölçümlerin sonucunda ölçeğin yapısal anlamda uygun ve geçerli bir ölçek olduğu görülmüştür. ADÖDÖ'ne yapılan güvenirlik ve geçerlilik analizleri sonucunda bu ölçeğin, üniversitelerin müzik bölümlerinde okuyan ve armoni dersini almış öğrencilerin öz değerlendirmelerini ölçmede güvenle kullanılabileceği tespit edilmiştir. “Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği” 33 maddeden oluşmakta ve öğrencilerin armoni dersinin içeriğine yönelik bilgilerini ölçmeyi amaçlamaktadır. ADÖDÖ ile birlikte kullanılması için Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Ölçek bu form ile birlikte kullanıldığında, sadece öğrencinin yeterliliğini ölçmekle kalmayacak, aynı zamanda birden fazla değişkenin sağlamış olduğu veriler sayesinde, var ise, problemin kaynağının tespitinde yardımcı olacaktır. Bu sebeple ölçek, müzik eğitimcileri ve araştırmacılar tarafından somut veri elde etmek ve sorunları tespit etmek için temel bir araç olarak kullanılabilir. Armoni dersinde öğrencilerin düzeyinin tespiti, eğitimci için önemli bir etmendir. Bu noktada öğrencilere uygulanacak olan öz değerlendirmeler, dersin işleniş şeklini belirlemek adına büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu bağlamdan yola çıkarak “Armoni Dersi Öz Değerlendirme Ölçeği”; üniversiteye başlayan öğrencilerin armoni dersine yönelik yeterlilikleri ölçülmesinde, kendi çalgısına veya piyanoya önem veren öğrencilerin derse yatkınlık durumları

tespit edilmesinde, ders içerisinde işlenen konularda öğrencilerin eksik kaldıkları alanların belirlenip buna yönelik hazırlık yapılmasında etkin bir şekilde kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S., & Bıçak, B. (2015). Ölçme ve değerlendirme teknikleri öğretmen el kitabı. Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 8(4), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Çakır, M. A. (2004). Mesleki karar envanterinin geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(2), 1-14.
- Çevik, D. B. (2011). Armoni dersine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. Milli Eğitim Bakanlığı Milli Eğitim Dergisi(190), 7-24.
- Çevik, D. B., Canbey, E. G., & Taviloğlu, İ. (2012). Armoni eğitimi neden zordur? Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(27), 69-83.
- Demirel, Ö. (2004). Öğretimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı. Pegem A Yayıncılık.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kıncal, R. (2002). Öğretmenlik mesleğine giriş. Babil Yayınları.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D., & Karakaya, İ. (2017). Ölçme ve değerlendirme performans ve portfolyoya dayalı durum belirleme. Pegem Akademi.
- Özgül, İ. (2014). Müzik eğitimi ve öğretimi. Pegem Akademi Yayınları.
- Sönmez, V. (2001). Öğretmen el kitabı. Anı Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. Pearson.
- Tavşancıl, E. (2018). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tezbaşaran, A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu
- Uçan, A. (2005). Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum. Evrensel Müzik Evi.
- Uysal, K. (2008). Öğrencilerin ölçme değerlendirme sürecine katılması: akran değerlendirme ve öz değerlendirme [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.